

1

№ 3662

Селски занати и занатлије
у Младонтерској области.

У нашој историској миграцији је било речи о нашим средновековним занатима и занатлијама, па је и нешто материјала о њима саопштено. Мада њим радњама ~~нису~~ (Сед. Мијатовића, Стр. Новакочића, Н. Кв. Ситића и др. др.) није исцрпен сав материјал који би се могао придрати, ја се не мислим у овој радњи својој братати томе послу. Збирате материјала из наших средновековних списаника није ~~шестак~~ ~~мало~~; ко се прихвати студије наших средновековних заната и занатлија, брзо у полоптају да тај материјал и брзо и лако сакупити, у ред доведе и, по потреби, изврши сличносте са савременим занатом и занатлијом, од којих су оповремени брзи по нешто од материјале и духовне културе позајмљивали, прихваћали и својим потребама и своје степену културног, друштвеног и економског стања прилагођавали.

Ја се штао културног задатка не прихватим. Моја је намера само економска: да из својих ~~списаника~~ белешки саопштим нека задатка и неки материјал и ставим што на расположете оцима, који ће се овим послом бавити и да, у исто време, укажем на један метод миграцијара и објашњавања, који ми се што поздрављивим од овог метода,

којим су се досадашњи неки наши њивници служили.

Уже свега, морали одређити наплату на заматљивост једне доскопацне појаве, која води појединим обршњивцима кад се схвати као правило, па се и ње изводе генерални закључци: као да је она слика средњовековног заната и средњовековних занатлија наших. А та је појава она, што се до пре 50 година занатавала у неким нашим великим заједницама, које су поједине заједнице своје одређивале не ^{са} ^{се} ^{за} поједине заједнице, предавали и обрађивали извесних занатских постоје: ковачких, ковањских и т.д.

Такаве појаве нису слика средњовековних друштвених односа у Срба и средњовековне привредне организације. Могло је, дошкљати, и тада бити таквих појава, али само по изузетку.

Насупрот је, до душе, да се, када, у шлованом газдинству Срба, као код и у шлованом газдинствима других народа, производно излаз из разноврних производних, који су задовољавају разноврне потребе. Свако је газдинство, при том довољно кавало своје продуктивне стаје на производњу разноврних потреба мање више и подједнакој мери. У них се судетала сликовит производне: продукти, који су произвођети и једном газдинству произвођети су, и тој истој или и пробитној производњи, и у јед томе. Јако исто и сума уложеног рада ко производне произ ката је мање више подједнака била и сви газдинствима. Али се и једном газдинству у потребљавало преко године 100 дана и на једном газдинству одете, пробитан је однос било и у другим газдинствима. Та једноликост натуралних рес дипита је у словена била не само једноликосту технике и

и у главном с другим шлованским газдинствима —

силношћу њудских потреба, свет и тим, што условљава развојство ије
 могло изводити диференцирање у поједину потребу својих класова.
 У велику је била помоћна производња оних производа који су потребни
 сваком оделитом развојству у постатној поједини а који, у исто
 време, итскују од произвођача и особито умство и дуге услуга.
 вање. На пример, металске израде су ондашњим сељацима биле по-
 требне у таквој постатној поједини, да би их социјалиста завести
 (фероелектрични мотори) могло произвести с релативно малим
 уложеним рада. Међутим, да свако условљава развојство изводи
 уметљачање вуђе, ковање и т. г., представља, у оскућу умства,
 малу постатно помоћ: феудални поседник и феудална држава нису
 имали радње за њих се себи, на уметљачање (и шивачке)
 производње, даће занатима. Појава оделитих занатлија и заната
 као оделитих развојстава доји своје појекло још је пре пре
 Немачке државе, и њихово развијање и умножавање је представ-
 љало један огроман помак у друштвеном развоју постатно
 доба и деловало на нешто још поделу рада, па и на диференци-
 рање постатно друштвених редова: они су и даље постатно
 и на постатно, и на постатно, и на постатно и т. г.

Како је условљава развојство могло добити са
 израде, од занатлије, само две израде које су му постатно само
 у постатној поједини (у постатно постатно постатно постатно
 само постатно постатно), што је, одиста, занатлија постатно
 производе за постатно постатно постатно. Један занатлија
 је радио за постатно село, на пример: постатно; други је

/.

У сваки у постатно постатно,

радио за злату туну, као што је био случај са мавизија и т. г. Раз-
лика инициј, једног и другог штага занатлија је била само у томе,
што први, инициј инициј и сва, очекује пожуудинаре коз своје
пште, метути они други, уште да раде у штитој кући, штитој
једи су да штито пожуудинаре и мету, уште да и у други
селима. У кућним гасдинствима (владарским, манастир-
ским и властелинским), заснованим на дави седајске радине,
занатлија је инициј радио у невиру једнога гасдинства и
из материјала што му та је што гасдинство штито.

Тако је карактерно оделити средњовековне занатлијске
производње у Меманитској држави било: производња непосредно
за онга коме је она необходна била и из свога материјала.

Објаснавање злата козед исполваног гасдинства је
било козак такозед у развитку пожуудинских стага самота томе
гасдинства: козедном рада инициј гасдинства (с једне на-
штурална повоштриведна гасдинства, с друге - занатлија), раз-
витак пожуудинских стага је добивао израза козед свега у
штитој штитој штитој (уште инициј занатлија) и у рационал-
нијем пожуудинском рада (уште инициј занатлија).

Очевидно је: што се више разноврних пожуудина
за натурална гасдинства производило различитим занатлијама,
тум се више та гасдинства економски везивала са занат-
лијским гасдинствима, а преко козед и инициј свобом. С друге
инициј, занатско гасдинство се није могло однавати
инициј, оште, занатско гасдинство се није могло однавати
козед пожуудинара, за које је оште радио. Уште козед козед
занатлија је, заједно с тум, инициј инициј козед
гасдинства која инициј инициј инициј инициј инициј
инициј. Развитак пожуудинских стага је повео зајамном

повећавану одређених раздвојања, при чему су стара повећавана и брзи
 раздвојања повећаних мети, содом, раси проториционално развијавану
 специјализације појединих раздвојања. Истаравања брзи занатских
 раздвојања изумљавало их је, у којима им поручивања и из давали
 добровољно посла, за се прихвате, једним делом, и производње за ште-
 ковје и парефуре, које им је обезбеђивао феудални поседник,
 јер је и сам отуђ извладио разноврне неопреде и поугдне по-
 риста.

Иако су се, у отуђим мунјаниа, развијали занати и кре-
 мали занатлије средњег века. ¹⁾

Иако је било и у нас.

У само се ова појава, с којом се у неким подручјама ове со-
 годња сусретало, не сме ревералисати, нити она узети за лику
 средњовековних заната и занатлија наших. Па је појава пона брз
 пером доћи и као последица једног изумљаваног ролниа (који
 занатлије по селима није штевирао као јавији штели феудални
 ролни ићи им изумљаво понеке олакшице што су их ратије имали,
 ићи ^{им} обезбеђивати млету и мловоту штевира) и, парачито, штеви-
 мот насељева градова с последицом изумљавана извладио
 селских заната.

У Неманићској Србији су били развијени занати по гра-
 довима и штевирама и на рудницима. О изумљавоту тих заната и
 о феудалној штевираности занатлија по градовима, штевирама
 и рудницима не само у отуђимелим штевирацима јакне

1/

i) Д. Маслов: История развития народного хозяйства, 124-126.

сике. У Ђушановом Законику свега имамо три глава о тима, али и ови говоре само о златарима, којима се забрањује миталовање и рад (ковање ковца) по селима:

168. Златара оу жкупачх и оу земли царства ми ни даѣ да нѣств; развѣ оу трѣговѣхъ, гдѣ неств поставило царство ми динаре ковати.

169. Аште ли се обрѣте златарѣ освѣнѣ городов и трѣговѣ царства ми оу коемѣ селѣ; да се то-зи село распе, и златарѣ изкдеже.

Ако се обрѣте златарѣ оу градуу коѣ динаре таино, да се златарѣ изкдеже и градѣ да плати глобуу што рече царѣ.

170. Оу городовѣхъ царства ми да стоје златарѣ и да ковоу и ине потребе. 2)

занати и занатлије по троговима, шуговима и рудницима су, у осталом, предмет оделитог проглавања. Неке интересне, у овој мах, занати и занатлије по селима, па ту се на тима једино и забраниле. Ови шуголи из Ђушанова Законика су помалито и наведени да биде више светлости на оновремене селске занатлије и занате који су подривали селске потребе, и у које се златари за ковање ковца не само не забрањују, већ и савим из села искључују.

Многили селски занатлија је ковар. За би био велико воан за село, имали су интереса и феудални

/.

2) См. Милошевић: Законик Свѣтлана Ђушана.

погледик и мероме. У Биварској је, по средњовековном народном мнџу, ковачки алат био селска својина; 3) што је било јемство да ковац не може село оставити. У иудиком и старом руском селу је ковац подмиривао поштеде свих гвдигиштава добитних села и на токов релуи тилвео: 4) земљу за свој рад добијао је поштеда срећта за тилвои. Свако је село било дужно одвојити део својих произукаат за подмирење поштеда ковачевих. 4) и у средњовековних гвда је то правило ватило, на је шгара томе Вук вацао у Валмаузији, у којој се покована, оно „што се ковачу даје (копавише у тилво) на годноу“, 5) јавна у истом облику, у коме је и у средњем веку била поставта.

Ковачки занат су гвди довели још по старе провајдине вгје, али су га, дословном у ове крајеве и годиром Висантијом с Визан. тилском и италијанском културом, зашто унапредим и развиле, не само по гвдовима, већ и по селима.

И данас је ковац најинтелигентнији селски занатлија, на. првото у још неразвијеним крајевима кашим, у којима се свака на изушт знати сву шегитологију свота ковача, као што је то шгашето и у једној шаривој народној гвди о томе како је свот на свелу једнога селскога ковача гвдвгу целу мевело уростити у сву млого шегита ковачких: „Гдје јесте тилскоје гвштасатије, гдје јесте ковачкоје меритатије? Гдје јесте злато и сребро, гдје јесте гвоште и келке? Гдје јесте вигате и паровате, зубови и мехови? Гдје јесте уводојаци и поковачи, квасуонице и паранице? Гдје јесте кунур, гврум и квеште гвштате што дошете? Гдје

3) Школер: Народна Гвдвреда, 300.
 4) П. Маслов: Шегит развита народнога ковачиства, 189.
 5) Вук Вац: Разацит: Гвски Пјерник, 547.
 6) В. Ковачевит и В. Собаровит: Масурија гвског народа, I, 24.

јест поцило и оцило, пужа и гужа? Тако ли те свође да коче и мунтерије да соче? Тако ли те, какова да гужа и мехотина да гужа? Тако ли те свиба да вади и та тоулицу да вади?"

А осли ковале, у средњовековном сезу нашест је дано и држих заватија; у кошту је био: гужар, шаван, шугар, свугун, седлар, плодулар, палар, кргелсј, дубодера и т.д.

Гужар (губичар) је у средњовековном сезу био део сете појава, ⁷⁾ јер је имао да подмирује велику поштреду свагобвиштва и судовима за вајете јела, у судовима пужетом и у судовима се окави и за занимљивате кране. Светогоспфарека христову ушуга манастиру два гужара; пужаде пошове је манастир, ко подмирује својих по пужаде, известо на пужу и пужаду, пужадаво или давао у замету за држе пужаводе.

Гужарка је овде ушугити неколике неволине о по сваде овога занимљива.

Не само у Грба, већ и у држих парода је гужарство био стара појава материјалне културе. Товек је у дав ниш био притужен зидовитавати се оним што пу је пужао појтом свој делове: каменом, кеском и сливом. На пужа је поживала култура шавних швада пожива; као што и сад једним делом показују ушуг кај на нашвитар пужски. Уш пужа је известо један

Р за своја гужа и своје поштреду

/.

7) Имена села Гужар, Пужар и т.д. и ушугителна Пужаревит и Гужаревит осваћива су виднога пужа од шова занимљива. Заватија се и данас назива Гужар, у Повеси ушугкој кававац, у известим крајевима Бугарска и Бугарска.

турски рад, који је имао 7 збулени ста-
рији од 15.000 година. Турски је завод
морао самоквалитетно бити свуда, где је рад за
посебно развике имао погодност материјала.
Посматрајући гниољиву земљу, која са својом и
позитивно проузгашта атмосферску воду, дав.
таштом је човек петогодио. морао још на
мисао за прави гниољиве судове, или је тај
посао развио из још старијих вештаких и
дрвених судова. Који је давао човеку брже
у меккој земљи отисак својих стањала и раз-
них других предмета, приметио је да су се та
удубљења под утицајем црне земље
осушила, кројала и одвојила се од остале
земље, па га је то, дахну пригодно, на-
вело на мисао искористити те осадне
гниољиве земље за израду судова. 8]

Индустрија су нуде новим изради-
вати судове из дрвета; агајивајући су још
или до садржања и вештаку судова.
И сад је још у њих вештако судова ме-
нше израде. Они су тако лећи, у то
зврати и не проузгаштају воду. У целој
јужној Азији вештаким гниољивама се
служе гле и за месо. У давању је та
техника имама, вероватно, знатно вешта,
раскошаваност, јер се још у Азији

/.

8) В. Билтер: Обработка каменом и земљом, 40 и 41.

(IX, 247) поштом писмо млеко (у нашем преводу: мр) у "неверни катајизма." У Библији се поштом да је катајизма, у којој је Мојсеј изашао у воду, била именована "тилом и катајизмом". До умишљава се, по једном мишљењу, дошло тако: што је ко. катајизма, оловена тилом, у додиру с византском ишором а олова се ишорела и остала као злато сребро, задржавајући на себи првостепену катајизму као изводителни облик шара. Шта је изградност, вели се, приносила оловите изградности. 9)

Наши су средновековни грчки довели изградност још из старе постојбине своје; 10) шта је облик материјалне културе био још одговорна познати свима Славенима, не и сад за заветнију од шара посла имају заједнички старобизантски назив: српски - српска, руски - српска (грчки српска), бугарски - српска, румунски - српска, македонски - српска, словенски - српска. У додиру с византском и италијанском културом, које су из старине биле сувеће с извешава изградности, грчки су у новој постојбини тај посао још више развили и унапредили; у јужноисточним крајевима се још није потпуно изгубио шара негдашњим таково уметничким бугарским радњама а у Примошју је штај шара још јаснији,

7/

9) Литература: Историја културе.

10) В. Коваровит и В. Добаровит: Историја српског народа, I, 24.

11) Ф. Миклошич: Словарь шести славянскихъ языковъ.

интервенцији. По тим изјављивањима се може судити како је у Немачкој држави
гугарство било ^{на савно} гугарство бројем гугара и количином гугарске менаде,
вет и паквотом и уметничком обради гугарског посуља.

Феудални поседник, који је имао право на своје пољопривредне добродо
је за то накнаду од гугара који су је копали; о томе има и чудне ч једно
хрестовине: И на тој ниви копа глиноу грбнцем, да си оузи-
ма црква Свети Георгије грбнце што је за потребу. 12)

Шаваци (ШБВЦБ) је стари назив за ове селске зајакнице
средњовековне, који су се бавили шивењем, а делимично су се на шавце
кочушце или ШБВЦБИ КОЖОУШНИ 13) (што су шили кочушке), на
шавце скорпале или ШБВЦБИ СКОРПАНБИ 14) (што су шили скорпале) и
на шавце свитне или ШБВЦБИ СВИТНИ 15) (што су шили свитне, исе-
лају остало и гоучи и класне). ШБВЦБИ су, гледајући, обрађивали
и читаво село, па се и сад у имену села може наћи изјављивање. Који
посад је Равањци приложио село ШДВЧЕ 16) које је садашњи Шаваци
Били Равањци. Сад се ШБВЦБИ КОЖОУШНИ зову кочушци (како се на-
зива оногово изјављивање још за гугарског средњег века); ШБВ-
ЦБИ СВИТНИ су кочушци, адажије и шавце, само се у Дубровнику
за немачки der Schneider или немачки sartor још задржао сред-
новековни назив: шаваци. 17)

/.

12) др. Новаковић: Законски статутари српских држава средњег века, 612.

13, 14 и 15) Уени, 628 и 700.

16) др. Миклошић: Monumenta serbica, 197.

17) Вук Стеф. Караџић: Српски Рјечник.

Знају (ЗНАДЦБ) је био то селима гесла којева у Неманит-ско доба; он је имао задатак ЗНАДИТИ а ЗНАВНИТЕ не само кућа, мана-стира и т.г., већ и градова, било је у то доба у правом полету.

Како је било наше средњовековно грађевинарство и како се оно развијало - још није довољно испитано. Додај су другога. Ваве старе цркве и манастири, задужбине краља и краљева, тек убрзу се, без гудбе шугује, попишвали градови, али се није упуштало у испитивање: какве су биле оне грађевине, пона-јачито куће за становање, какве властелинске а какве сељачке. Во душе, тих старих грађевина више нема (осим неких остатака од грађевина властелинских), али им на штарици нису најбољи, и ники се на литератури црквене Византије и Италије, у којима су сељачке куће оного времена биле постоје савне кућама пошних седаја, иралима дај джеда слика оного прошато грађевинарства то селима, што је подмиривало потребе седаја и којим су се давима многобројни селски збДЦИ сформирали квалитетно.

да су грађевине постојале сталема зрело грађеве, тамо по остацима кркових задужбита и по савету што је Милош Обилић даје кнезу Лазару за Ваваруцу погите

Од шугдета крга и капана,
А покривај могом и каплетом. 18)

18) Уочи уредбама је и двеси кргов:
Цркву граде два Мрковребића
У Зелици у староми цркви;
Покривај јеловијем клетом.

Што се грађевинарског заврша и грађевинарског послове тиче, ушћућено је: да су, огледа, постојали велики грађевинари, мету којима кемпаги и протомајстроги, да су постојале ишање друге мајстрога и зидача који су се стално бавили грађевинарским послом и, у кемпа-ге, прелатни с грађевине на грађевину, с једнога краја на други. Али, о појеклу тих грађевинара, како су се они ушли заврши, о својој грађевинарске грађевинарској и о великом ушћућеном огосине још ништа поуздано није ушћућено, на ти из лидератури наших оповремених суседа, на које се и у овоме потнегу поздало, није преласи потредак материјал, који би нам пужило бај пужилити слику о томе, како је и у нас за Кемпаитског года била. По сво-меницима и народним песмама знамо, да су ове грађевинарске грађевинарскоје биле многобројне и да су се доша дуго задржавале на поједина пословима; 19) што, у општом, савним огосина приходи фреудализме: за сваку је грађевину шредало социјално пужилити материјал, (којег није било готови као завас), на се, ушћу, својо пужа пужало шредосити с великих раздањима; заве, зидаче каметом је огосило дуго пужо времета горе се он

19) Трај градни Скодај на Сојати,
Трај градни шри родне дата,
Три родне са шри мајстрога.

Сваки седе загуждону гради,
 Неки гради, неки нашито:
 Нај Сојатне високе вечете,
 Дијеле се на фред Метохије,
 Трудно их заврајето родити.

отеше и зотера да се једна с другим подудара и пригоди; најзад, редарије и писаре (сикарџџо) у црквама и манастирима није се, ошито, могло брзо свиравати: на коме се, добром, морало дуго радити. Према само у Скопљу у цркви св. Софија (на и у Тетовина и руде) видети ову старинску редарију, на савим поверовати народној вестин да дуг поре у коме се једна грађевина свиравала.

Али, о условима под којима су ове буге радиле, немамо никаквих блиских, јасних и поузданих података. При издату Раванцице пошито се да су одељаци годни услови рада, а да су у ствари биле врло рђави:

Саставише књижду мајитора
 И књижду младих сараџа,
 А према тоих Рада кемпара;
 А ашиџе зевеа Зубовита
Касторника шараца Зур-Богдана!
 Да се гради дванасит година;
 А мајитору по дукаит надрнице,²⁰⁾
Касторнице по шри оже вика;
 Да светкују четку и петку.
 Затом се Раванцију цркву.
 Кулве једне зевеа Зубовита
 Све карево шгодароше ниво,
 И цркву хашку затомише,
 И надрницу пакку оставише,

/.

20) По једној варијанти:

По дочесе камен на ралицу,
 Да се векну по шри дукаит даде,
 По дочесе воде у Бугуни,
 Да се векну по шри пош даде.

А нагрнуци во једну алогичу,
 нагрнуци во једну галицију;
 Не свестујујќи ветачу и метеру,
 Ни Кипу, која тропом биде,
 Ни Марију, која муром пакли.
 Хог во вите Ваде неимаје,
 Викету Ваде киваду најсвоја,
Савршине за розичу гата.

Уменателот еврејскиот доласток Ваде неимаје, кој кажува за
 Сонетното нота:

Или су ти рече истрчале
 Од студена крета и камета?
 Или ти је малена нагрница?
 Или је мало вито и ракије,
 Или демокота веда дигелота
И. гедера меса овичјескова ? 2i)

А наг састаје за је Ваде, се рџавих условна вада, сажадрио чутебу, и место
 за гваласито за розичу гата, он му, симвајуту и солидрост тако
 дуго сажаѓење гратевике, неће да млати, све док милом није обичао
 на миче места и чин повраточ му рекао да је чутеба добро сажаѓења.

Или, осем погодиватаа погодата о вадрним условина вада,
 јом се не соа ни м којих су све крајева ЗВАЦИ (мајсвоја и са-
 реложу) веруговата. Или доказа о томе да су нивели дојсгивата

ч.

2i) Гедоевекотви одирај да завачије ваде о храни и нуту вапу.
 можа гтноа се до последних гата и ч новои епоми, док су
 обачани во завадриј гдирни погисали куте и штејсје шим
 од куте до куте во којим и шим одело.

у одређених година; то су они, који су водили селску, локалну победу, однемо по поредби седаја. Има доказа, такође, да су живели и у другим, најмање појединим селским селиштима. Једном хришћанском се такође једно село са збдцкма јавља манастиру: И оу Њелшцаху на врозѣ збдци и се своима си селом: То су, именовано, оти збдци, који су у другим ишли у грађевинске ~~и~~ ~~и~~ радове и који су, поред неких других феудалних обавеза, били дужни феудалном поседнику, у овом случају манастиру, радом обављати зиданије. У крају, пак, у коме су збдци били једни или их никако није било, наредбом владарском су присељавани из других крајева; да би (Архангеловски манастир у Прудијској стабљи са до-вољним бројем зидача, Еушап ту је на тај начин ишао у сусрет: И присели царство ми збдце исе ПНОУКН. 23)

У тој мерици ишли великога се кинизи на симболитивна име села Суродури које је служио градознаднито средњевеком, 24) на негдешњи наш Овст, који професионалних грађевинара, на ведају (ди-јау или дубу) и коме су вековима настали професионални гра-ђевинари који су, до седаја, у нас преко зидачи и писали (сметали). Можда се форма средњевековној организацији грађевинара може прочети по мјесту доскопањске организације Овстима и дубја-мија или по мјесту организације зидача из Владостивичиног краја, нарочито оне из куће Пураве, која је, под ударцима капитали-стичког грађевинарства, већ почела палаксовати, на је, истога, и сасвим палаксала.

✓

22) Ср. Новиковит: Словенски етнографијски списак средњег века, 624.

23) Ср. Нов., 696.

24) Ср. Мухоморовит: Словенски етнографијски списак средњег века, 624.

Ситици (с трѣтоучнб) је кошац, који је радио ките. Да је ситици селски занатлија, који је ките радио не само своје фреждак код поштару (манашкици и викаленици), ако је китову галганосаву црн. подшо, ветк и себрима, ако је оделито као седац пивео и радио, већ сваке је ситице. Постоје су, кад су у градовима (као, на пример, у Скопљу, у коме је у XVI веку било око 700 кошаца), зановате ко. тајско радионице, ситици представљали кругли број градских занатлија.

Седлар (седаларб) је, такође, био селски занатлија; што поштарују и хрисовуце, но којима се они уступају манашкицима. 25) Кнега да их је, оних појединца по појединим селима, било и кивавих манаша, јер се хрисовуцама уступају манашкицима и село Седаларево 26) и селиште (седаларб. 27)

Да ли су седлари израђивали само седла, оно, дакле, што их и сад седлима називали, или и оно што су зовели сала рима, тешко је погодити. Што се мене тиче, склоп сам веровати да су у седларе радити и они што су салаге (дрвенице са малом наплетом) израђивали, јер су они селима и киваванском саобраћају били потребни у знатним количинама.

Клобуцац (клобоучарб) се у станицама наших јетко поштару: један је, Стрѣзо клобоучарб, дан цркве ахванеловој у Штињу и с код Шкопљу; 28) други је Стодо клобоучарб, који цркви св. Вознесенија у Штињу ~~чисти~~ приложи лозине. 29) Клобуцац је

25) М. С. Милошевић: Земљско хрисовуце. Љ. Ковачевић: Светосавска

26 и 27) Ст. Новакоскић: Земљски станицама селских држава средњег века, 659 и 739.

28) др. Миклошић: Монумента serbica, 63.

29) Ст. Новакоскић: Земљски станицама селских држава средњег века, 766.

било, ипак, и то радовима, јер је било изостајан и изређено неким
 клобуком био у употреби бонато влаштеле, то се на једном месту и вели:
 клобуком едлаб ~~ц~~ царвена гримиза са бисеромб. 30) Зато латински
 за ~~клобуком~~ клобуком и вели да је pileus а клобуочарб qui pileos
conficit, 31) као што и Руски клобукара бележи као шеширџију,
клобуку као шешир (der Hut, petasus) а шешир као pileus,
клобукицу као der Filz, coactive. 32) Мени се све чини да је сред.
 вековни клобуочарб био засељен и то селима и у којима израђивао
 и вакао капе (капа се пишше у Кемаритским свомерицима),
 погда нешто друкчије него што је ајдаманско копе а смисле са-
 дамој капи савља и зградном делу јутне фобије. Руски клобуком је Ст.
Новиковић превео као кашлавка 33) а валеток као калчине,
сукрете гисне. 34) Руски валеток је, одиш, вук исваћане обуке
од клобукине, оно што Ст. Новиковић назива сукрети гиснама
 и калчинама, какове се и сад носе у јужној Гроби, те обухватају
 од испод савља до више колена. Сад се тај валеток у нос изја-
 жује од исањкавог сукла, и израђује га ајдаман, али је он у
Кемаритско дода ваван од клобукине, као што је ваван и клобуком
 (кашлавка) и као што је вавата капа, какову и сад ипак
 у јужној Гроби. Све је то био радни клобуочарб селски, као што
 је, отади, градски клобуочарб био инџијалиста за клобуком ва,
шеширски.

30) др. Миклошић: Monumenta serbica, 498.

31) др. Ватинић: Резник из кромчевних старих српских.

32) Руски Стеф. Жажуић: Руски Резник.

33 и 34) др. Миклошић: Словар шестих славјанских азбуков.

Ово је средњовековно занимање оставило трага и у српској литератури: 1594 познато се помиње да је кошњак Хасанб Клошчарић на Тоуровоу, а и сад има и Хришћанских и муслиманских црквица Клошчарић. 35)

Марај (мбчарб, мбчаларб) се занимао ковачком марава и није био тако често у држави, ма се, ипак, и по селима чувао: како је, ипак, био одличан део властелинског стана. Један марај је у српској крстоносној војсци, које је радио ипак за српског крстоносног војсковође и српске војске и околне за ратовање обављао и друге послове. 36) Још у то доба је постојало црквице Мбчаревик. 37)

Крвчелби (крвчелби) је овај занатлија, који је „суде ипак из кула.“ 38) Он се помиње само на једном месту, на коме и други магистри учествују у свему. 39) И по томе што је владао у селу и што је Крвчелби, види се да је био селски занатлија и маравањем селске пољопривреде.

Зводева (дрвоваблва) је такође занатлија и ковања титанима селски занатлија. Зводева је било готово у свакоме селу за селске пољопривреде; за пољопривреду феудалних господара и Крвчелби и Крвчелби.

/.

35) За дрвоваблву свога сам ја с дрвоваблвом законом од државе, која се у српској литератури с дрвоваблвом познато за дрвоваблву. Јака се био лако дрвоваблва и дрвоваблва су биле дрвоваблва. Ово и овакво дрвоваблва познато је дрвоваблва и дрвоваблва, и дрвоваблва кад се у држави још дрвоваблва.

36) М. С. Милојевић: Српско крстоносно, 23.

37) Српско, 22.

38) Српско: Село, 68.

39) М. С. Милојевић: Српско крстоносно, 133.

су и ритава села дубокодељана засељавана, на су од тога завада добила и до данас задржала своја имена.

Млинар (или мларб) је био вешто занемале у средњем веку, кад су млинови, подизати на рекама и потоцима, били удаљени од њихових насеља; била је известна вештина подсецати камен и уздицати га да лето тече, као што се та вештина и данас чује. Зато су монахиштина давати у народну властелинују так и они млинари који своје млинове имају, да би створили вештином и на монахишким млиновима потоцима: Млињарине кои своје млине имају да свакоу зрвине и направљиво млине црковне.⁴⁰⁾

Џудар (оузда) је био завадија који је узде градио: qui habenas conficit. И оузда (хавена) се често пошитоу у сваком оном местицима.

Осим ових завадија, средњевековно је село могло имати и уџаја (стопетици пошитоу оглава, а градили су се и коноуци, поводуци и т.г.), и костурџаје, поштоје названих муџавина зато што су у њихове у заглавским култовима звели муџавски језик (стопетици пошитоу покрваца, а градили су се и друге изјаде од костурџи), и тесага камата, каметорезаца не само за пошреде грађина, већ и за надгробне стопетике, и т.г. и т.г. Вештачки иштитивањем би се списак селских средњевековних завадија ишло знатно пошити.

Заставити броја завадија по селима имали су на руку и сами феудалти поседници не само зато што су црковима

7.

40) См. Новаловит: Занемале стопетици селских зтава средњег века, 627.

разноврне врсте посредне зависивости самих феудалних господара (владалаца, манастира и владетеле), а и ради тога: да би, као што је једном већ речено, и мероме снабдевали и савршенијим техничким оруђима и другим посредима, не би с једне стране ослободили брзо за развојски ред а с друге – савршенијим оруђима допринели повећању плодне, од које су и феудални поседници увеличали своје доходе.

Разуме се, број запослених се није много увеличавао без икакве мере; уопштеном мишљу је постављена граница, да се не би осетило умалоство број ових сељара, који обрађују земљу. Зато је и постојао црвеник: Оу којемъ любо селѣ кои любо мајсторѣ, ако име имати много синовѣи, едины отъ нихъ на отчынѣ мѣстѣ да остае, а инии да соу работниции. 41) У другом законском ста. мстичку се исто црвеникује: И оу којемъ любо селѣ где се мајстори не обрѣтаю, тере се разраде .г. воля .а. синове, да остае едины на мѣстѣ, а остали да постоупе оу сокалникѣ. Ако ли си оузлюби оузети земле оуб мѣропѣшикѣ земле, а онѣ да постоупи оу мѣропѣше. 42)

Мајстори су, да би се задржавали на послу посредном феудалним зависивостима и поседничким интересима феудалних господара, мада су ипак могли федал сељачки ред, ипак ослобађавати известих одбавља меромашких и ставовати у исти ред, у који сокалници. Од виногоградског црвѣи и коиндѣ илѣи ослобађавати: Да виногоградѣ всакѣ да копа, и попѣ, и аиѣки, и отрокѣ, и всѣци мајстори не, ѣко и прочи работници. Да сѣно да косе, ѣко меромѣи, и сокалници и мајстори не вси единыко. 43) По другом законском

41 и 42) Св. Мовчановиѣ: Законски споменици руских црвѣи среднога века 9, 627 и 657.

43) Истои, 625.

споменику се ни оруђе не ослободилају: Δ ковачице оручни, дрво-
дѣлне, и шевци, и стрѣлочније, и седларине, и грнчарије, и збаци,
и златарине сви до орто и косе како и соколници. 44)

У Русији је шлеџа седарка обавеза раднице занатлијског мајала и у
другој половини XVII века; ил 1661 год. има један споменик у коме се вели:
"Због Швајцко културѣ стварају поједини, а ствара косице 15 копча." 45)
У осталом, такав и, по свему судити, нешто горе него и у средновековној
Грцији, био је положај занатлија селских у целој Јевропи: јер су они били
или десетинни радници и феудалном газдинству или и занатлије
или шлеџарки радници ако су одуговали своје занатлијско газдин-
ство. 46) Тога је 831, за време Вудвика Благоговора, занатлије су биле осло-
бођене холопства, у својству оружа, и били су обавезни давати разне
у користи манастира у зачету што су ослободили од кметских радова. 47)
У западној Јевропи је, више и горе него и у Немачкој Грцији, у другом
веку занатлија производња за гатава спометла била збогласа око власте-
тских збојева. 48) Првобитно је у целој Јевропи занатлија била ослободена
или феудалним газдинствима; 49) што је, наравно, наслеђство још
или античког кметског произвођа. 50) Који су економски услови деловали,
и у Немачкој Грцији, више него и у средновековној јевропској држави,
занатлије расути по селима и често је била збогласа и предузетима фе-
удалних господара (када је и та обавеза у феудалној Грцији дошла била),
и требало би рећи и нешто иста.

Зато што су у средновековној Грцији неки занатлије или од села
до села ие шлеџарки поручивање и поједини од њихова материјала

/

44) Гр. Коваловит: Законски споменици руских држава средњег века, 628.

45) П. Маслов: Теорија развитка народног занатлијства, 137.

46) Вудолф Ајлер: Социологија, 185.

47) М. Ковалевскиј: Економ. пост. Еуропа, II, III, стр. 12.

48) К. Мајне: Кантал, I.

49) М. Тадеманг: Народна економија, I, 67. (Библиотека Јелен).

50) Гр. Милорад Коваловит: Основи политичке економије, 104 и 105.

радици, којих појава и сад то гледа има, дати се, заједно с Бичером, 51) да је ио изведених форма заната. Међутим, извесног развика је, по једној каузалној вези, занат у феудалној наци изговодног извесног извођења; у античком добу су родили занатлије радици у развојној господарској; 52) у феудалној појави су занатлије најбоље диме извођења у феудалној развојној вези, а то том, у постојању потпуног смисла социјализма, извођења занатлије развојног за извођење села. Занат се занатлијом који се појави, дошао је као дави сваки развика заната 53) и извођења особито одобрено феудалног поседника; пошто је факт да у ретким феудалним није било слободне извођења; ово је било условно парохијско дозволом.

Занатлија је, долазећи на постојање извођења, као и сад што се практично је, дошло свој алат и извођења, му свакога на развојној свој извођења. За све време док је радици, занатлија је долазило од свој извођења сити, отвор, освештање, извођења, отвор, извођења извођења и извођења услуге, а то извођења постојање у ретким извођења, до-
најзад. Иако је у феудалној вези било и у извођења земљица. 54)

Најзад је појавио, парохито ради дави извођења, до-
дирнути појави долази развојној и извођења, од коју да се извођења села и извођења, извођења земљица и извођења, од коју извођења извођења извођења и извођења. Негде извођења а негде извођења извођења извођења и извођења извођења. На пример: у извођења извођења и извођења извођења.

51) Н. Бичер: Поштанак парохито извођења.

52) М. Мингад Водиловој: Основи Политичке Економије, 104: "иоки су извођења и извођења извођења извођења и т.з. где су родили у извођења извођења извођења са извођења."

53) П. Маслова: История развития парохитого хозяйства, 131 и 132.

54) М. Ковалевский: Эконом. Словарь, т. III, стр. 11.

уједињена (Росе, Знамку и Коурате) у којима се још и данас велики број селана даде изјавом земљаних судова; у Сиротињу, Ватаншћу, Врбичу и т.д. и данас се многе куће даде изјавом дрвених судова.

Шта се та изјава може објаснити?

Историјари средњовековне Србије су уједињили изјаву ојој изјави и објаснили је. Наиме: што је поновизградња рад два мање изградњиван због неповољних услова за поновизградњу (са оскудице земље за обрађивање и недостатака прудера) и што је више експлоатисано селско сточовиштво, тим је раније отпочињао прелаз рудоделским и занатским радњама. У Русији су се, за време феудалног права, селаци погодних околности брзо прехватили разних поновизградњивих занатства, одуда је тако "купецкоје збоје" брзо јаво рудоделство. У занатлиј изјави се, у мери у којој је настајала велика сточовиштва експлоатисаног феудалним поседницима, један до другог доша јаво давати занатлиј изјавима и занатима. 55)

Ети су изјави и овој изјави у нас: и до данас се изјави века задњима извесни закони изјави у овим селима, која су куће. била, у којима је пружено земље за обрађивање поновизградњивих и у којима нештовети притос и данас не може сточовиштва за изјави. Паква су она села у Русији у којима се, по изјави изјави века, још и данас изјавију земљани и дрвени судова, вади изг, неге камија и т.д.

Свакојаво је појавило при крају јојави: за изјави не пружа меморијални изјави, пошто у изјави и сајаво јојави и данас у селима, које је објавио за сточовиштва појави, са занатлиј, који је објавио за изјави и који је и у изјави веку изјавио особито у.

55) П. Маслов: История развития народного хозяйства, 98.

1/ 32.

25

Секция сватов и сыновей

гнев и раздор гнев сыновей
раба.

Грива сватов